

⊗ **PS:** Egy kiállítási katalógusnál elsődleges szempont, hogy harmóniában álljon a kiállítás-sal, a kiállított művekkel. Ezért volt a katalógus sárga-fekete 1990-ben, amikor FEHÉR LÁSZLÓ sárga-fekete képei voltak a Magyar Pavilonban (kurátor: Néray Katalin), majd ugyanezen megfontolásokból kifolyólag volt teljesen fehér, dombornyomott a kötet 1995-ben, amikor JOVÁNOVICS GYÖRGY (kurátor: KOVALOVSKY MÁRTA) fehér gipszplasztikái voltak kiállítva. Az is cél volt, hogy valamennyire hasonló szerkezete, tipográfiája legyen a magyar kiállítások katalógusának, hogy ha az emberek ránéznek egyre, azonnal bevilanjon nekik az előző kötet. Kicsit didaktikusak ezek a katalógusok, de nagyon jól használhatók.

És ez volt a cél. A művekről nagy reprókat mutatni, életrajzokat és ismertető szövegeket beletenni. Akkoriban tényleg az információ átadása és a művek megismertetése a külföldiekkel volt az elsődleges cél. Egyedül a katalógus és a meghívó készült akkoriban nyomtatványként a kiállításokhoz, úgyhogy meghatározó szerepük volt, funkcionálisan kellett működniük.

⊗ **BK:** *Követed-e minden két évben a Biennálét? Mennyit változott az 1980-as évek óta? Milyenek látod a jövőjét?*

⊗ **PS:** 1982-ben voltam először a *Biennálén*, és onnantól kezdve mindegyiket láttam. 1982-ben egy Stúdiós kirándulás volt Velencében, úgy jutottunk ki Olaszországba. Ma meg már úgy megyek Velencébe, mintha hazamennék. Én úgy látom ma a *Velencei Biennálét* és ezzel együtt az összes ilyen nagy biennálét, mint egy profin működő iparágat. Ahhoz, hogy a művészet fontos legyen az emberek mindennapi életében, ilyen események kelljenek. A 2011-es *Biennálén* figyeltem a látogatókat, és a nagyrészüket ötven év körüli franciául és németül beszélő házaspár, illetve baráti társaság volt. Elkezdtem gondolkodni, mi is lehet ennek az oka, és rájöttem, hogy ez az a generáció, amelynek a tagjai az 1960-as években a német és francia múzeumokban a földön ültek, nekik magyarázták a kortárs művészetet. Beérett az oktatási rendszer. És a következő generációkkal ugyanezt kell tenni. Ehhez is kell a *Velencei Biennále*.

⊗ **BK:** *Részt vennél-e megint a Biennálén?*

⊗ **PS:** Persze, hogy részt vennék. De úgysem fognak már meghívni. Nem illek már bele abba, ami manapság a világban van. És nem is akarok már megfelelni. 1988-ban lendületben voltunk, nem foglalkoztunk az elvárásokkal, sok mindenről nem is tudtunk, egyszerűen csak tettük, amit jónak éreztünk. Öregebben az ember már nem tud ilyen „ártatlan” lenni, és ha nem is nyíltan, de tudat alatt kalkulálnánk az elvárásokkal, és ez tulajdonképpen már nem az igazi.

Készült: Pécs, 2012. szeptember 21.

Najmányi László

SPIONS

⊗ Harmincötödik rész

Ómenek, a felvilágosodás Szentháromsága és az eltűnt útleveél rejtélye

„...I'M ON THE ROAD AGAIN
NEVER GO BACK AGAIN
LONESOME COWBOY ON A HORSE WITH NO NAME
WELL, I WAS TOO YOUNG AND MY MIND WAS TOO GREEDY
SWEET MOTHER RUSSIA MEANT NOTHING TO ME
I HAVE DESERTED MY PARTY AND MY ARMY
ALL I WANTED WAS TO BE RICH AND FREE
...I'M ON THE ROAD AGAIN
THE WIND BLOWS WILD AGAIN
TRAVELING TRAITOR WITH NOTHING TO GAIN
YES, I WAS DECEIVED BY WESTERN PROPAGANDA
VISIONS OF LIBERTY AND HUMAN RIGHTS
I WAS SEDUCED BY THE BRITISH INVASION
AND SOLD MY SOUL TO THE DEVIL IN DISGUISE...”
SPIONS: *Red Soldier Blues*¹

(Lyrics by SERGUEI PRAVDA, 1978)

A Párizsban töltött első napjaink varázsa kellemes meglepetéseket hozott. Kedves, segítő barátokra találtunk, volt mit ennünk, volt hol laknunk, némi pénzhez is jutottunk, és a város Tündérkirálynő-arcát mutatta. Akkor még nem tudtam, hogy a pozitív események sorozata a lehető legrosszabb ómen. Az alaposan elfuserált teremtés miatt érzett szégyenében bujkáló Felelős így próbálja figyelmeztetni a kiválasztottakat, hogy szeretete bizonyítékául valami különösen nehezen elviselhető megpróbáltatást készít elő számukra. Életem filmjét visszaneézve döbbenettel vegyes csodálkozással látom, ahogy az ártatlanság vakságában nem vettem észre az intő jeleket. Utólag visszagondolva is túlvilági hírnöknek látom a városba érkezésünk éjszakáján hozzánk szegődött fekete macskát,² akinek a közelgő katasztrófákat nálam mindig sokkal jobban megérző frontember a Belphegor kódnevet adta. Belpi, ahogy becéztük, minden nap első szálláshelyünk, a Rue des Archives-i bérház kapujában várta, hogy aznap felfedező utunkra induljunk. Az emberi jajgatásra kísértetiesen emlékeztető nyávogással üdvözölt bennünket, aztán Morse-jel-szerű nyíffantás sorozatokkal, rövid előrefutásokkal, farkának figyelmeztető felemelésével próbált útirányt javasolni. Ha az általa tanácsolt irányba fordultunk, csatlakozott sétánkhoz. Ha nem fogadtuk meg javaslatát, visszafordult és duzzogva letáborozott a kapu előtt, ahol megvárta, amíg visszatértünk a kirándulásról. Tanácsát érdemes volt megfontolnunk, mert mindig misszióink szempontjából fontos, nem feltétlenül derűs

¹ „...ÚJRA AZ ÚTON VAGYOK/SOHA NEM FORDULOK ISMÉT VISSZA / MAGÁNYOS COWBOY NÉVTELEN LOVON / NOS, TÚL FIATAL VOLTAM ÉS A TUDATOM TÚL KAPZSI / ÉDES OROSZORSZÁG ANYA SEMMIT SEM JELENTETT NEKEM/ELHAGYTAM PÁRTOMAT ÉS SEREGEMET / CSAK GAZDAG ÉS SZABAD AKARTAM LENNI... ÚJRA AZ ÚTON VAGYOK / A SZÉL ISMÉT VADUL FÚJ / UTAZÓ ÁRULÓ, AKI SEMMIT SEM NYERHET / IGEN, BECSAPOTT A NYUGATI PROPAGANDA / A SZABADSÁG ÉS EMBERI JOGOK VÍZIÓI / ELCSÁBÍTOTT A BRIT INVÁZIÓ / ÉS ELADTAM A LELKEM AZ ÁLRUHÁS ÖRDÖGNEK...”
SPIONS: *Vöröskatoná Blues* (Szöveg: Serguei Pravda, 1978 – N.L. nyersfordítása)
<http://wordcitizen30.webs.com/library.htm>

² Megérkezésünkről a SPIONS eposz 34., *Voilà, a SPIONS megérkezik Párizsba* című fejezetében számoltam be. A macskáról mint a kémekek szent állatáról a 2., *Bevezetés a kémológiaiába* 1. című fejezetben írtam.

NAJMÁNYI LÁSZLÓ
Homage à Marie-
Antoinette 01.,
2013, digitális
kollázs (a művész
archívumából)

helyekre vezetett el bennünket. Ilyen hely volt a Cité szigetén (*Île de la Cité* – „A város szigete”) épült *ancien* börtön (*La Conciergerie* – „A Gondnokság”) is, ahová macskabarátunk javaslatára látogattunk egy jázminillatú májusi délutánon. A Cité a két megmaradt, természetes Szajna-sziget egyike.³ A Kr.e. 3. század közepétől Kr.e. 52-ig, a gall törzseket egyesítő *Vercingetorix* (kb. Kr.e. 82–46) Julius Caesar légiói ellen folytatott küzdelme idejéig a *Parisii* nevű kelta törzs élt a Cité szigetén. Párizs 212-ben tőlük kapta a nevét. Észak-Gallia római uralma az 5. században végleg összeomlott. Párizs vegyes etnikumú lakossága, Szent Genováva (*Sainte Geneviève*, *Sancta Genovefa*, kb. 419/422–502/512) javaslatára 451-ben a szigetre menekült Attila hunjai elől, akik a legenda szerint a szent imáinak hatására hagyták abba a város ostromát.⁴ Az 5. századtól kezdődően, három évszázadon át a *Meroving* frank dinasztia uralta a területet. A második *Meroving* király, I. Clovis (481–511) palotát épített a sziget nyugati végén, és itt alakította

3 A másik a Szent Lajos-sziget (*Île Saint-Louis*). A New York-i Szabadság-szobor másolatát tartalmazó Hattyúk szigetét (*Île aux Cygnes*) 1857-ben, Grenelle kikötőjének védelmére létesítették – nem keverendő össze a korábbi, a 18. században a Mars-mezőhöz (*Champ de Mars*) csatlakoztatott Hattyúk szigetével.

4 A Párizs megmentője tiszteletére emelt, földi maradványait őrző templomot 1791-ben a forradalmárok elkobozták az egyháztól, és Panthéonná átnevezve a legkiválóbb franciák temetkezési helyévé tették. A szent csontjait és más relikviáit nyilvánosan elégették. Az épület 1821-ben visszakerült az egyház tulajdonába, majd 1831-ben ismét szekularizálták. 1852-ben visszakapta az egyház. Ma a Panthéon egyszerre lát el liturgiai és szekuláris funkciókat.

NAJMÁNYI LÁSZLÓ
La Trinité de la
Mort 01. (A Halál
Háromsága 01.),
2013, digitális
kollázs (a művész
archívumából)

ki birodalmának (*Meroving Neustria*) fővárosát⁵. A sziget keleti végén, az egykori kelta szentély helyén keresztény katedrális, a *Notre Dame*⁶ őse épült a 10. században. Jacques de Molay-t, a Templomos Lovagok utolsó nagymesterét a közeli, a Cité-t a Szajna két partjával összekötő Pont Neuf híd építése idején, 1599–1607 között megszüntetett Zsidók Szigetén (*Île aux Juifs*) égették meg 1314. március 18.-án.⁷

Belphegor, a fekete macska a mai Igazságügyi Palota (*Palais de Justice*) részét képező egykori hírhedt börtön, a *Conciergerie* kapujáig kísért és ott várt bennünket. A börtön eredetileg a *Meroving* palota kibővítésével és megerősítésével IX. Lajos (*Saint Louis*, 1214–1270) és a Templomos Rendet felszámoló, a zsidókat Franciaországból kiűző (majd visszahívó) IV. („Szép”) Fülöp (*Philippe le Bel*, 1284–1314) uralkodása idején épített Királyi Palota (*Le Palais de la Cité*) része, a *Gondnoki Hivatal* volt. A középkori fegyintézetből három torony maradt meg. 1370 körül ebben az épülettömbben helyezték működésbe Franciaország első nyilvános óráját. A most is látható órát 1535-ben installálták. A pompázatos időgép látványa lenyűgözött, figyelmemet – mindmáig hatóan – az időre, erre a nagyon emberi találmányra fordította. A következő két év során többször visszatértem, hogy a mesterművet behatóan tanulmányozhassam. Az ősi szerkezet alatt latin nyelvű felirat olvasható: „*Machina quae bis sex tam juste dividit horas, justitiam servare monet legesque tueri*” („Ez a gép, amely olyan igazságosan osztja fel az órákat dupla hatásokra, az igazság szolgálatára és a törvények tiszteletére tanít bennünket”).

Az épületrészt 1391-től használták börtönné. Hogy milyen képzeitek voltak a korabeli franciáknak az igazságosságról és a törvények tiszteletéről, pontosan illusztrálják a rabok fogvatartásának körülményei. A gazdag vagy befolyásos foglyok saját, ágygal, asztallal, naponta ürített küblivel, írószerszámokkal, olvasnivalóval felszerelt cellát kaptak. A kevésbé fontos rabok egyszerűbben berendezett cellákat (*pistoles*) bérelhettek. A legszegényebbeket (*pailleux*) összezsúfolva, sötét, nyirkos, patkányoktól és élősködőktől hemzsegő odúba (*oubliettes* – „elfelejtett helyek”) zárták,

5 Odo (*Eudes*, kb. 852–898), Nyugat Franciaország királya, Franciaország Nagyhercege, Párizs grófja 885–886-ban innen irányította a várost ostromló vikingek elleni védekezést.

6 Az ősi templom helyén 1163–1345 között épült *Notre Dame* katedrális belsejét, köztük a kriptát és a sírokat a Francia Forradalom idején szétrombolták, az értékes műtárgyak egy részét ellopták. Az épületet Az Értelme Kultusza Katedrálisává nevezték át, és élelmiszerraktárként használták. A részegen tomboló forradalmárok tudatlanságára jellemző, hogy a bibliai Júda királyainak szobraikat lefejezték, mert azt hitték, hogy azok a francia királyokat ábrázolják. A katedrális ólomüveg ablakait – a déli és északi Rózsablakok kivételével – összetörték.

7 A franciaországi Templomosok történetéről és Nagymesterük haláláról a *SPIONS* eposz 31., *Reims legendái* 02. – *Templomosok, Salamon kincse, Világképlet, Virgo, Mária Magdolna vére* című fejezetében írtam részletesen.

ahol dohos, penészes, rothadó szalmán aludtak. Dolgukat a soha nem takarított padlóra végezték, s legtöbbször az egészségtelen körülmények miatt kialakult fertőző betegségek, köztük a pestis áldozatául estek.

A „Szabadság, Egyenlőség, Testvériség” Szentháromsága nevében bevezetett, tíz hónapig (1793 szeptemberétől 1794 júliusáig) tartó forradalmi terrornak (*La Terreur*) több mint 40 ezer áldozata volt Franciaországban. Nem csak a guillotine működött szakadatlanul. Közel 5000 embert vízbefojtottak (*Noyades de Nantes*), és százakat vert agyon, tépett szét a feldühödött, tökrészes tömeg. Az 1793. szeptember 17-én kihirdetett Gyanúsítottak Törvénye (*Loi des Suspects*) „a köztársaság ellenségeinek” minősítetteket rögtönítélő bíróságok kezére adta. A verdikt csak felmentés vagy halálos ítélet lehetett. A Párizsban letartóztatottak közül több mint 2700-an „a guillotine előszobájának” nevezett, vizelet- és ürülékiszagú Conciergerie börtönben raboskodtak. A gazdagok ugyanúgy előjogokat, kényelmesebb elhelyezést kaptak, mint a királyság idején. A börtön parancsnokai mesés jövedelmekhez jutottak a kenőpénzek révén. Gyakran előfordult, hogy a rabot, aki egy hónapra előre kifizette az ágyért járó pénzt, másnap lefejezték, így ágyát azonnal bérbe lehetett adni egy új fogolynak. A börtön celláit a „legjövendelmesebb bútorozott szobáknak” nevezték a forradalmi Párizsban.

A lefogott nincstelének (az összes kivégzettek 72 %-a) ugyanúgy sötétben és mocskokban, fertőzéseknek kitéve, összezsúfolva raboskodtak, mint elődeik a királyok alatt. A királyság idején uralkodó állapotoknál annyiban lett súlyosabb a foglyok helyzete, hogy őreiket már nem kötötték szabályok, előírások. Hangulatuknak, szeszélyeiknek, tudatállapotuknak megfelelően bánhattak a foglyokkal. A főfoglár döntötte el, hogy ki fogadhat látogatókat és ki nem. Sokszor még a busás baksis zsebrevágása után is kedvezőtlen döntést hozott. A tárgyalások és kivégzések gyors egymásutánban, rendszeretlenül folytak. Voltak, akiket az ítélelhozatal után azonnal kivégeztek, mások még napokig, hetekig a Conciergerie celláiban raboskodtak. Kivégzésük előtt személyes holmijukat elkobozták, majd megkötözve szekerekre rakták, és az utcákon hömpölygő, végzős tömeg ordítozása közepette vitték őket a kivégzőhelyre. Legtöbbször az akkor A Forradalom terének (*Place de la Révolution*) nevezett, a mai Concorde téren (*Place de la Concorde*) felállított nyaktílóhoz vezetett utolsó útjuk, ahol az orgiasztikus kivégzés-sorozat nyitányaként XVI. Lajost (Louis XVI), a polgárrá lefokozott („Citoyen Louis Capet”) királyt lefejezték. A levágott fejeket a hóhér gyakran az ujjongó tömeg közé dobta, ahol leköpdösték, levizelték, és sokszor órákig dobálták, rugdosták a porban őket.

Sok híres foglya volt a börtönnek a forradalmi terror idején. Itt raboskodott többek között André Chénier költő, Charlotte Corday (Jean-Paul Marat gyilkosa), Madame du Barry, Georges Jacques Danton, és itt várt sorsa beteljesedésére a terror elindítója, a jelentéktelen külseje miatt szadizmushoz vezető kisebbségi komplexusban szenvedő Maximilien Robespierre is. Marie Antoinette (1755–1793) királyné, Mária Terézia Habsburg császárnő lánya 1793. augusztus 1-jén lett a Conciergerie foglya. A 280-as számmal jelölt rab viszonylag tágas, ágygal, két matraccal, székekkel, asztallal és vödörrel felszerelt, téglapadlós cellát kapott a földszinten. Szolgálója, Rosalie Lamorlière vele maradhatott, s megengedték neki, hogy apró kertet ápoljon a börtönudvaron. A királyné egészségi állapota gyorsan romlott a börtönkörülmények és a szakszerű orvosi kezelés hiánya következtében. Tuberkulózisban és gyakori vérzést okozó húgyúti rákban szenvedett. Minden mozdulatát kapatos, időnként gúnyos megjegyzéseket bekiabáló őrek lesték a szoba egyik végében felállított mocskos paraván mögül.

Több kísérlet (a „Szekfű összeesküvés” és a „Parókkészítők összeesküvése”) történt kiszabadítására, de az igazában biztos királyné nem volt hajlandó megszökni. Tárgyalása 1793. október 14-én kezdődött. Orgiák rendezésével, az államkincstár kifosztásával, gyilkossági tervekkel, fia királlyá nyilvánításával és a gyermekkel folytatott szexuális kapcsolattal vádolták. Az ellene emelt vádak közül az egyik legabszurdabb saját testőrsége lemészárlásának megszervezése volt. A valóságban a királyi családot védő svájci gárda katonáival a palotát (*Palais des Tuileries*) megostromló tömeg végzett 1792. június 20-án. Két napig tartó tárgyalás után a forradalmi bíróság árulás bűnében találta vétkesnek és halálra ítélte. Az ítéletet 1793. október 16-án, kora reggel hirdették ki, néhány órával később, délben végre is hajtották. A gúnyosan „Capet özvegynek” nevezett, 38 éves királyné haját rövidre vágták, durva, fehér vászonruhát adtak rá, majd hátrakötözött kézzel, szekéren vitték a kivégzőhelyre. A végső útját szegélyező tömeg szidalmazta, leköpdöste, rothadt gyümölcsökkel és ürülékkel dobálta. „Bocsásson meg uram, nem szándékosan tettem”, ezek voltak az utolsó szavai, ugyanis a guillotine felé tartva véletlenül rálépett a hóhér, Henri Sanson lábára. Karóra tűzött fejét a hóhérsegéd felmutatta az őrjengő tömegnek. Testét a Rue d'Anjou utcában lévő Madeleine temető jeltelen sírjába dobták, és mint korábban kivégzett férjét, mésszel leöntötték. A királyi pár földi maradványait – csak néhány csont és egy női harisnyakötő csatját tartalmazó szürke massa maradt meg belőlük – a Bourbon Restauráció idején, 1815. január 18-án, az akkor trónra lépő XVIII. Lajos rendeletére exhumálták és három nappal később a St. Denis Bazilika nekropolisában, a francia királyok hagyományos temetkezési helyén temették újra őket. A múltat végképp eltörlendő a bazilika királysírjait felbontották a forradalom idején, és a rég halott királyok és hozzátartozóik csontjait egy közeli tömegsírba dobták, majd ugyancsak leöntötték mésszel. Ami megmaradt belőlük, 1817-ben

NAJMÁNYI LÁSZLÓ
La Trinitée de la
Mort 02. (A Halál
Háromsága 02., 2013
Az 1978-ban,
Párizsban készített
olajfestményekre
alapozott digitális
kollázs (a művész
archívumából)

a templom kriptájába, neveiket felsoroló márványtáblákkal lezárt szarkofágba került. Miért szül a szabadság örületet? Miért kell egyenlőnek éreznem magam az utcai lincselőkkel? Miért lennének testvéreim a vérszomjas démonok és tomboló hárpia? Az ősi börtön, az ódon falakból áradó univerzális, örök emberi gonoszság annyira megviselt, hogy miután Belphegor, a fekete macska átkísért bennünket a Jézus Krisztus állítólagos töviskoszorúja és keresztje szilánkjának őrzésére épített Sainte-Chapelle templom kapujához, nem tudtam a szépséges ólomüveg ablakokban igazán gyönyörködni. Később több alkalommal visszatértem, hogy behatóan tanulmányozzam őket. Párizs véres, mocskos, bűzös történetének hatása azóta is sokszor felbukkan műveimben. Ha 1978 májusában valaki a politikai világnézetem felől érdeklődik, biztosan anarchista royalistának vallottam volna magam. Szerencsére senki sem tette fel ezt a dimenziótlanító kérdést, így önmagam maradhattam: bármilyen ideológiát, szövetségest, önmagát bármikor elárulni képes, büszke és szabad rock'n'roll kém.

A lakásában töltött napjaink múltával első párizsi vendéglátónk, Monsieur Brodier színházrendező egyre komorabb lett. Órákig állt az ablak előtt, gyászos arckifejezéssel a semmibe meredve, vagy ült az íróasztalánál lehajtott fejjel, homlokát tenyereibe hajtva. Akkor nem tépelődtem sokat rosszkedve okán, de visszagondolva nyilvánvalónak tűnik, hogy egyrészt saját munkanélküli helyzete nyomasztotta (beszélgetéseink során gyakran szidta a kultúrát nem értékelő politikát, politikusokat), másrészt egyre hosszabbra nyúló jelenlétünk is zavarhatta a nagynak nem mondható Rue des Archives-i lakásban. Továbbra is rendszeresen vitt el bennünket ebédelni kedvenc kifőzdéjébe, és hívott meg otthoni vacsoraasztalához, de egyre ritkábban mosolygott barátságosan. Míg én nem foglalkoztam házigazdánk egyre sötétülő depressziójával, a SPIONS frontembere, aki a paranoiát, nagyon helyesen, mindig igen hasznos tudatállapotnak tartotta, növekvő ellenszenvvel figyelte őt. Beszélgetéseink során kifejtette, hogy Monsieur Brodier a nihilista, semminek örülni nem tudó, örökké spekuláló értelmiségi megtestesítője, s mint ilyen, a punk ősellensége, aki valami nagy gonoszságra készül ellenünk.

A SPIONS teljes későbbi történetét befolyásoló végzetes esemény, a frontember útlevelének titokzatos eltűnése naplójegyzeteim szerint 1978. május 19-én következett be. Monsieur Brodier és felesége néhány napra vidékre utazott. Egyedül maradtunk a lakásban. Míg én a Marais negyed penészillatú antikváriumai-

ban kutattam a kabbalista Sabbatai Zevi (Shabbetai Tzvi, 1626–1676)⁸ szefárd csodarabbi életét és munkásságát ismertető könyvek után, a frontember Pierre Violence-szal, együttesünk komponista-szólógitárosával találkozott, aki később indult el Magyarországról, mint mi, és útközben eladta a gitárját. Mivel nem voltam jelen a találkozón, az ott történeteket a most Helmut Spiell kódnevet használó, a kanadai Montrealban élő frontembertől 2012. április 3-án kapott, angol nyelvű email vonatkozó részleteit idézve írom meg. A referenciahiányok miatt bizonyos kifejezések nem fordíthatók le magyarra, ezeket angol eredetiben közlöm. Hogy Spiell! remek angol stílusát érzékeltessem, és nyersfordításomat hitelesítsem, lábjegyzetben csatolom az eredeti email részleteket:⁹

„Ami az útlevél-ügyet, emigrációs megpróbáltatásom legfőbb malőrjét illeti, a rejtély ugyanúgy megfejtetlen most, mint akkor volt. Egy teljes, később elégett könyvet¹⁰ írtam róla, de sohasem értettem meg a miértet és hogyan. Sem a valóságos, sem a misztikus értelemben. Csak régen beteljesítenének bizonyult, patetikus próféciákkal tudtam előállni. Amikor bukásra ítélt fiú vagy, minden jelnek látszik. Az utcai csavargók a kutyapísát is tudják olvasni. Szóval nem fogom újraanalizálni a történeteket, csak a librettót adom neked, a szokásos dióhéjban, rendben? Miután megérkeztünk és letelepedtünk Párizsban, a Cafe de la Paixban,¹¹ az előre megbeszélte helyen és időpontban találkoztam először külföldön Pierre Violence-szal, Spion-társammal. Enyhe, szellős péntek este volt, és jól éreztem magam, ami mindig a feszült várakozás jele. The rocks seemed rolling, sok elmondandó jó hírem volt. Harminc perccel korábban érkeztem fatális randevünk helyére és egy sarokasztalhoz ültem a teraszon. Aztán megpillantottam az oda-vissza sétáló Pierre-t, később az utca másik oldalán is feltűnt. Tíz perccel a megbeszélte időpont után lépett az asztalomhoz, és bocsánatot kért a késésért.

8 *A Zohar (Ragyogás; Sugárzás)* című zsidó misztikus szöveg 1648-ra (a zsidó időszámítás szerinti 5408-as évre) jósolta a Messiás érkezését. 1648-ban az akkor 22 éves Sabbatai Zevi a törökországi Szmirna városában bejelentette követőinek, hogy ő a Megváltó. Állítását bizonyítandó héberül kimondta az Isten nevét tartalmazó Tetragrammatont (יהוה – „A négy betű”: YHWH; YHVH; JHVH vagy JHWH). A judaizmus nyomatékosan tiltja a formula kimondását, amelyet a vallási parancsolatok szerint a Messiás megérkezéséig csak Yom Kippur (Jom Kippur, A Kiengesztelés Napja) ünnepén a Főpap ejthet ki, Jeruzsálem Templomában. Noha a rabbi később felvette a mohamedán vallást, mindmáig sok ezer hívője van, főleg Törökországban (török nevük *Dönme* – *Áttértek*).

9 „As to the passport-affair, the single main malheur of my immigration trial, the mystery is as unsolved now as then. I wrote an entire book about it before the autodafe but could never understand how and why. Neither in the real, nor the mythological sense. All I could come up with were pathetic prophecies vastly unfulfilled long ago. When you're a doomed boy, everything is a sign. Bums can read dogpiss. So I'm not gonna analyze it again, just give you the scenario in a usual nutshell, okay? After we all arrived and settled in Paris I had my first abroad meeting with my co-Spion in Cafe de la Paix; day and hour fixed before my departure. It was a mild and breezy Friday evening and I felt alright, which is always a signal of suspense. The rocks seemed rolling, I had many good news to tell. I went to the spot of the fatal rendez-vous thirty minutes earlier and set to a corner table on the terrasse. Then I saw Pierre walking by and away, and later on the other side. He showed up indeed ten minutes past, apologizing. I was so sure in myself I found it rather charming then and we never had a better chemistry. I attributed that to the change of milieu. We talked about what and when till the night fell, reinforcing the original plan to leave for London as soon as possible and join The Raincoats booking us the venues. What I didn't realize was the problem. Pierre spoke a fluent French but not English - it would have been my advantage. Besides, the Goodmans were rich Mafiosi, proffering him tous comfort and knowing a lot of people in the music business. Later they set an entire house at our disposal in Neuilly where we all lived till SPIONS broke up. It broke up because sonny formed his own group named 'French Rock', forbidding me to use the songs we wrote. But let's get back to Cafe de la Paix. I only left the table of our conversation once to buy cigarettes, but it was for a long time because of a long line. Leaving my shoulder bag with the presumed passport in it on the chair of course. When we finally took off, a cinematic coincidence happened, osh it. We were descending to the Metro, I think at the Opera, when the police came and stopped us in the tunnel. They asked for ID's since we were punk rockers. Pierre spoke better French and showed his correct papers, but me, who was anyway the more suspicious, just could not find mine any feverishly searching. I must have left it home Chez Brodier I believed - I didn't need to use it for days preceding, and that's the big black hole on my biography. Trusting I was Hungarian too, the police kindly let us go, so I didn't worry at all. But could not recover my passport I waited a decade to obtain ever more. The black hole swallowed it without a trace. I sooner imagined our gentle host conspiring to put me in jail for having killed his wife than something graver. Next Monday without consulting me, Pierre asked for political asylum from France using my defined lyrics as proof of harcèlement. That's how I stayed in town as well. But I was so high, I didn't care a bit. I turned into a fatalist overnight. I behaved like destiny's child and accepted everything like any lazy bastard would. I said I was a diamond dog but all I ever prayed for was a leash. At my proto-masochist heart I was almost proud of the worse luck, interpreting the plague as providence. They took my passport away because I do not need one, I was reasoning. I always considered my ID's as false documents - to be rid of them was like a relief. No paper - don't belong. I was naive like the infant Jesus, but sure a lot happier. That's how my disidentification began. Whoever did it, was gratefully forgiven. But again, maybe I myself threw it in the Seine in some drug-induced frenzy - would sound so much better for the script. Or simply lost it pell-mell in the helter-skelter. But whatever was the truth, all I knew I didn't want to replace it. I arrived to the free world like a rocket man.”

10 *THE BOOK of Reconstruction* – a frontember az évek során sok tízezer oldal terjedelműre duzzadt, számos, a SPIONS-al kapcsolatba került híresség rémtetteit és személyes adatait is tartalmazó naplója, amelyet az 1980-as évek végén, a kanadai Montrealban elégetett, miután a pereskedéstől félve egyetlen kiadó sem vállalta publikálását.

11 Az 1862-ben megnyitott híres kávéház a Boulevard des Capucines és a Place de l'Opéra sarkán működik, a Szajna jobb partján, Párizs 9. kerületében.

NAJMÁNYI LÁSZLÓ
Az útlevél eltűnésének rejtélye, 2013, digitális kollázs (a művész archívumából)

Olyan biztos voltam magamban, hogy nagyon sármosnak gondoltam a megoldását, és még soha nem működött jobban a kémia közöttünk. Ezt a környezetváltozásnak tulajdonítottam. A mit és mikorról beszélgettünk az éjszaka beálltaig, megerősítve az eredeti tervet, hogy amilyen gyorsan csak lehet, továbbutazunk Londonba és csatlakozunk a számunkra koncertlehetőségeket ígérő Raincoats-hoz.¹² Az volt a probléma, ami nem tudatosult bennem. Pierre folyékonyan beszélt franciául, de angolul nem – ez az én előnyömmé vált volna Angliában. Emellett az őt elszállásoló Goodmanok (*a pénz és kapcsolatok nélkül Párizsba érkező Pierre-t az én kérésemre fogadta be Valerie Goodman és húga – NL megjegyzése*) gazdag maffiózók voltak, teljes komfortot biztosítottak számomra, és sok embert ismeretek a zeneiparban. Később egy egész házat bocsátottak a SPIONS rendelkezésére Neully-ben (*Párizs egyik legelőkelőbb városnegyede – NL megjegyzése*), ahol a SPIONS felbomlásáig élt. Azért bomlott fel, mert a fiacskám saját együttessel alapított, 'French Rock' néven, megtiltva nekem, hogy használjam a dalokat, amelyeket közösen írtunk. De térjünk vissza a Cafe de la Paix-ba. Beszélgetésünk során csak egyszer hagytam ott az asztalt, hogy cigarettát vásároljak, de ez hosszú távollét volt, mert hosszú sort kellett kivárnom. Oldaltáskámat, benne a féltett útlevéllel persze a székemen hagytam. Amikor végül elhagytuk a kávéházat, filmben illő coincidencia történt, osh it.¹³ Ahogy a metróhoz vezető lépcsőkön ereszkedtünk alá, rendőrök állítottak meg és igazoltattak bennünket az alagútban, mivel punk rockerek voltunk. Pierre beszélt jobban franciául és megmutatta korrekt papírjait, de én, aki egyébként is a gyanúsabb külsejű voltam, a frenetikus keresgélés ellenére sem találtam az útleveletemet. Biztosan a kedves Brodier-ék otthonában hagytam, gondoltam – nem volt szükségem rá az előző napokban, és ez egy nagy fekete lyuk az életrajzomban. Elhíve, hogy én is magyar vagyok, a rendőrök utunkra engedtek bennünket, úgyhogy egyáltalán nem idegeskedtem. De soha többé nem találtam meg az útleveletemet, amire egy évtizednél is tovább vártam. A fekete lyuk nyomtalanul elnyelte. Inkább hittem,

12 Ahogy azt a SPIONS eposz 34. *Voilà, a SPIONS megérkezik Párizsba* című fejezetében írtam, az együttes frontembere és zeneszerző-szólógitárosa 1978 telén, Varsóban ismerkedett meg a Raincoats angol női punkzenekarral, akik megígérték, hogy koncerteket szerveznek számukra, ha sikerül Londonba jutniuk.

13 Az „osh it”, „Osh it” a SPIONS által alapított Ateista Egyház (The Atheist Church) Ámenje. A frontember e fejezetben ismertetett e-mailjéből idézve: „It’s about the expletive use of the octagrammatic Nomen of our omniabscent Author of All Works of Art. Beside the exhalation factor, it also works for easy swearing in the everyday practice, as in „O Shit!” Certainly the most frequent phrase of English speech. Which in turn extends the expressive syllable to the verbal domain, for you can as well say „Osh it” when something’s happening. Another great grace of the Antigod is that you may take his name in vain as often as you like. Actually, it is a part of the new Discipline. The transsubstantiation of the foul into holy, I guess. Make the people pray all the time.” <http://wordcitizen30.webs.com/church.htm>

hogy tapintatos házigazdánk lopta el (mert így konspirálva akart engem börtönbe juttatni, miután megölte feleségét), mint a sokkal síribb lehetőséget. A következő hétfőn, anélkül, hogy ezt megbeszélte volna velem, Pierre politikai menedékjogot kért Franciaországban,¹⁴ az én, általa lebecsült dalszövegeimmel bizonyítva üldöztetését. Így maradtam én is a városban. De olyan emelkedett lelkiállapotban voltam, hogy nem törődtem a dologgal. Egyetlen éjszaka alatt fatalistává váltam.

A végzet gyermekeként viselkedtem, és mint bármelyik lusta fattyú elfogadtam mindent. Azt mondtam, gyémánt kutya¹⁵ vagyok, de mindig csak pórázért imádkoztam. Proto-mazochista szívemben csaknem büszke voltam a balszerencsémre, a pestist előrelátásként interpretáltam. Azért vették el az útleveletemet, mert nincs szükségem rá, érveltem. Az igazolványaimat mindig hamis dokumentumoknak tartottam – az útlevelemtől történt megszabadulást megkönnyebbülésként éreztem. Nincsenek papírok – nincs hovatartozás. Naív voltam, mint a gyermek Jézus, de biztosan sokkal boldogabb. That’s how my disidentification began.¹⁶ Bárki tette, hálásan megbocsátatik. Az is lehet, hogy bedrogozva magam dobtam a Szajnába – ez sokkal jobban hangozna a forgatókönyvben. Or simply lost it pell-mell in the helter-skelter. Bármi is legyen is az igazság, csak annyit tudtam, hogy nem akarom pótolni azt, ami elveszett. Rakéta-emberként¹⁷ érkeztem a szabad világra.”

A frontember útlevelének eltűnése végzetes csapásnak bizonyult a SPIONS evilági érvényesülése szempontjából. Útlevél hiányában Serguei Pravda (később Gregor Davidow) nem tudott Angliába, a punk hazájába utazni, ahol már várták. Franciaországban sem kérhetett politikai menedékjogot. Nem írhatott alá szerződéseket, nem nyithatott bankszámlát, lakást sem vehetett ki a saját nevére. Előbb papírok nélkül, aztán hamis útlevéllel bujkált évekig Párizsban, miután kiutasították Franciaországból. Csak több mint 20 évvel később sikerült legalizálnia magát, amikor megkapta a kanadai állampolgárságot.

14 A menekült-státusba kerülés azzal járt, hogy Pierre, ha akart egyáltalán, nem, vagy csak nagy idővesztéssel járó nehézségek leküzdése után utazhatott volna tovább Angliába.

15 Utalás David Bowie *Diamond Dogs* című lemezére (1974, RCA).

16 Lefordíthatatlan szójáték – a „disidentification” egyszerűen jelent „identitástól való megfosztódás”-t és „disszidensé válás”-t.

17 Utalás Elton John *Rocket Man (I Think It’s Going to Be a Long, Long Time)* című dalára (1972, MCA/DJM), amelyet David Bowie *Space Oddity* című száma (1969, Philips/Mercury/RCA) inspirált.